HE 82/2023 vp
H2274/01.02.01/2023

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

23.11.2023

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 15.11.2023, HE 82/2023 vp

Tullin lausunto Hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt Tullin lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 82/2023 vp).

Tulli kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto asiassa.

Sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa ehdotetaan annettavaksi uusi laki. Voimassa oleva sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettu laki (255/2014) kumottaisiin. Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia (339/2019) sekä tiedustelutoiminnan valvonnasta annettua lakia (121/2019) muutettaisiin. Lisäksi kuuteen lakiin tehtäisiin teknisluontoisia muutoksia.

Pääesikunnalle ehdotetaan uudeksi tehtäväksi sotilasrikosten ennalta estäminen ja paljastaminen. Voimassa olevan lain mukaan Pääesikunnan tehtävä on rajattu sotilasrikosten selvittämiseen.

Tulli pitää tärkeänä tavoitteena parantaa sotilasrikosten estämistä, paljastamista, selvittämistä ja syyteharkintaan saattamista. Tulli pitää hallituksen esitystä rikostorjunnasta Puolustusvoimissa kannatettavana.

Tullin osuus erityisesti esityksessä kuvatuissa vakavammissa rikoksissa on keskeinen, koska varsin usein asiaan voi liittyä erityisesti maastavientiä tai myös maahantuontia sekä ulkomaankaupan piirissä toimivia. Tämän vuoksi Tullin näkemys on, että esityksen mukaiset toimivaltuuden myös tehostaisivat Tullin rikostorjunnan ja –tutkinnan toimintaa.

Valvontaosasto
OHJAS
Oikeudelliset asiat
Iisakki Anttila

23.11.2023

Tullin näkemyksen mukaan olisi johdonmukaista säännellä kaikkien erityisten esitutkintaviranomaisten (Tulli, RVL, PV) salaiset tiedonhankintakeinot itsenäisiksi toisiaan vastaaviksi siten kuin kunkin viranomaisen tehtäväala huomioiden on mahdollista. Tämä luo käytännön toimintaan sekä tarvittavaa asiantuntemusta, selkeyttä, nopeutta ja selkeästi kohdennettavaa vastuuta.

Laissa ehdotetaan säädettäväksi, että Puolustusvoimilla olisi oikeus saada poliisilta, Rajavartiolaitokselta ja Tullilta tarpeellista virka-apua laissa säädetyn valvontatehtävän suorittamiseksi sekä rikosten estämiseen, paljastamiseen ja selvittämiseen liittyvän tehtävän suorittamiseksi. Lisäksi ehdotetaan, että myös Tulli tai Rajavartiolaitos voisivat poliisin tavoin antaa apua Pääesikunnalle, jos Pääesikunnalla ei ole toimivaltuutta rikostorjuntatehtävässä tarpeellisen toimenpiteen suorittamiseksi. Hallituksen esityksen mukaan edellä mainittujen mahdollisten avun antamiseen liittyvien toimenpiteiden lukumäärää on vaikeaa arvioida ennakolta. Avun antamisesta ei kuitenkaan arvioida aiheutuvan merkittäviä taloudellisia vaikutuksia, sillä avunantamistilanteet tulevat todennäköisesti olemaan suhteellisen harvinaisia.

Käytännössä virka-apu Tullilta voisi tarkoittaa esimerkiksi yksittäisten kuulustelujen tai pakkokeinojen suorittamista tai tarvittavaa tukea erilaisissa teknisissä asennustehtävissä. Tulli ja Puolustusvoimat toimivat mm. ampuma-aseiden ja sotateknologian osalta samalla samojen ilmiöiden ja rikosten parissa. Ottaen huomioon rikosten ennalta estämiseen ja paljastamiseen liittyvien toimien laaja-alaisuus, sekä Tullin ja Puolustusvoimien tehtäväkentän päällekkäisyydet, tilanteita virka-avun hyödyntämiseen voisi olla mahdollisesti paljonkin. Näin ollen avun antamiseen liittyviä toimenpiteitä voisi hallituksen esityksen arviosta poiketen olla sellainen määrä, että virka-apupyyntöihin vastaamisesta olisi Tullille taloudellisia vaikutuksia.

Tulli haluaa muistuttaa tullilain 101 §:n 1 momentista, jonka mukaan viranomaisen on annettava Tullille kuuluvan tehtävän suorittamiseksi sellaista tarpeellista virka-apua, jonka antamiseen asianomainen viranomainen on toimivaltainen. Tullin käsityksen mukaan säännös velvoittaa myös Puolustusvoimia antamaan Tullille virka-apua toimivaltansa rajoissa. Tämän vuoksi ehdotettuun sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa annettuun lakiin ei välttämättä tarvita säännöstä Puolustusvoimien Tullille antamasta virka-avusta.

Henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa 37 §:ää koskeva tekninen muutos selventää Puolustusvoimien oikeutta saada henkilötietoja sotilastiedustelutehtävien sekä rikosten ennalta estämis- ja paljastamistehtävien hoitamista varten.

Voimassa oleviin sotilaskurinpitomenettelyä koskeviin säännöksiin ehdotetaan muutamia teknisluontoisia muutoksia. Sotilaskurinpitoa liittyviin kohtiin Tullilla ei ole lausuttavaa.

Iisakki Anttila
Tulliylitarkastaja

Jakelu Hallintovaliokunta

Tiedoksi Tulli kirjaamo, Tulli valvontaosasto